

Visiems sušalusiems ir alkaniems vaikams,
kurie svajoja tapti milijonieriais.
Padariau tai dėl savęs, vadinasi,
padariau tai ir dėl jūsų.

Turinys

Prologas	II
I DALIS. Aukštyn	15
2 DALIS. Nori pabandyt?	77
3 DALIS. Grižk namo ir pasiklausk mamos	195
4 DALIS. Termostatas	241
5 DALIS. Žemyn	325
<i>Post scriptum</i>	443
<i>Padėka</i>	445

PIRMA DALIS

Aukštyn

I

Tam tikra prasme galima sakyti, kad aš gimiau būti prekyautoju.

Gatvės, kurioje užaugau, gale, priešais aukštą igaubtą perdirbimo centro sieną, keturių metrų atstumu vienas nuo kito stovi lauko šviestuvai ir telegrafo stulpas, kurie suformuoja tobulą vietą improvizuotiems futbolo vartams. Kai stovite tarp šių dviejų stulpų, tereikia žengti dešimt didelių žingsnių atgal ir pažvelgti į viršų pro juos į tolį – pamatysite, kaip jums mirkteli aukščiausio *Canary Wharf* rajono dangoraižio šviesos. Dar vaikas po pamokų čia praleisdavau ilgus vakarus spardydamas futbolo „kamuolius“ iš putplasčio nuolaužų į tų vartų pusę, avėdamas nudrengtus mokyklinius batus ir vilkėdamas savo brolio mokyklinę uniformą. Kai pasirodydavo mama ir kviesdavo namo vakarienės, aš atsigręždavau į dangoraižį ir jis man mirktelėdavo. Man tai atrodydavo lyg kažkas iš naujo gyvenimo.

Su tomis švytinčiomis kapitalizmo šventyklomis mane jungė ne vien Rytų Londono gatvės. Buvo dar kažkas kito, tam tikras bendras tikėjimas. Kažkaip susijęs su pinigais. Taip pat ir su giliausiu troškimu.

Visada giliai viduje jaučiau, kad pinigai yra svarbu, ir kartų žinojau, jog daug jų mes neturime. Vienas ankstyviausių mano atsiminimų – mano tėvai įdavė man vieno svaro monetą ir pasiuntė į „Esso“ degalinę nupirkti limonado. Pakeliui

moneta iškrito – aš ją pamečiau. Prisimenu, kaip, kaip man tada atrodė, valandų valandas ropinėju po žemę, šniukštinėju po automobiliais, krapštau vandeniui nutekėti skirtas groteles ir galiausiai grįžtu namo tuščiomis, paplūdęs ašaromis. Tikrovėje visa ši drama tęsėsi ne ilgiau kaip pusvalandį. Tačiau vaikui ir trisdešimt minučių yra labai ilgas laiko tarpas, o vienas svaras – labai dideli pinigai.

Nežinau, ar kada nors išties buvau praradęs meilę pinigams. Tačiau dabar, kai atsigrėžiu atgal ir apie tai pagalvoju, nebesu tikras, ar meilė šiuo atveju yra tinkamas žodis. Tiksliau būtų kalbėti apie baimę, ypač kai dar buvau vaikas. Tačiau ar tai būtų buvusi baimė, meilė ar alkis, tai tik augo kartu su manimi – aš visada troškau tų svarų, kurių neturėjau. Kai man suėjo dvylika, mokykloje pradėjau pardavinėti pigiausių saldainių, trylikos – ėmiausi išnešioti laikraščius, 364 dienas per metus, už 13 svarų per savaitę. Kai sulaukiau šešiolikos, mano verslas mokykloje tapo gerokai drąsesnis, pelningesnis ir, aišku, dar labiau neteisėtas. Visgi šių nedidelių laimėjimų man niekada nepakako ir kiekvieną vakarą, kai nusileisdavo saulė, vis žvelgdavau į man gatvės gale mirksintį dangoraižį.

Tačiau buvo daug kitų dalykų, kurie perspėjo, kad aš nesu gimęs būti prekyautoju, ir šie dalykai buvo (ir iki šiol tebėra) labai svarbūs.

Nes yra daugybė jaunų, alkanų, ambicingų berniukų, spardančių improvizuotus futbolo kamuolius aplink šviesuvus ir automobilius Rytų Londono dangoraižių šešėlyje. Daugelis jų yra protingi ir atkaklūs, beveik visi jų ryžtūsi bet kokioms aukoms, idant galėtų pasipuošti kaklaraiščiu ir rankogalių sąsagomis ir įžengti pro tų švytinčių, aukštų pinigų bokštų, įsikūrusių buvusių Rytų Londono dokų vietoje,

duris. Tačiau jei įžengsite į tas prekybos sales, kurios užima ypač garbingas vietas tuose spindinčiuose dangoraižiuose, kur jaunuoliai kasmet uždirba milijonus svarų sterlingų, neišgirsite čia savitų neelitiniam Londono rajonams būdingų akcentų*. Aš tai žinau, nes dirbau vienoje iš tų vietų. Kažkas kartą manęs paklausė, iš kur mano akcentas. Jis ką tik buvo baigęs Oksfordą.

„Citibanko“ dangoraižis *Canary Wharf* rajone turi keturiasdešimt du aukštus. 2006 m., kai aš pirmą kartą įžengiau į tą pastatą, jis buvo antras pagal aukštį pastatas Jungtinėje Karalystėje. Vieną 2007-ųjų dieną nusprendžiau užlipti į pastato viršutinį aukštą pažiūrėti, koks atsiveria vaizdas, ir įsitikinti, ar matosi mano namai.

Šio dangoraižio viršutinis aukštas buvo naudojamas tik konferencijoms ir renginiams. Tai reiškė, kad kai jų nevykdavo, visa erdvė būdavo visiškai tuščia. Tai buvo didžiulė patalpa su sodriai mėlyna kilimine danga, iš visų pusių apsupta storo stiklo langų. Nekeldamas nė mažiausio garso nusiuriau kilimu prie lango, tačiau savo namų neišvydau. Iš šio dangoraižio 42-ojo aukšto Rytų Londono nesimato. Galite matyti tik 42-ąją HSBC dangoraižio aukštą. Ambicingi Rytų Londono vaikai žiūri į dangoraižius, kurie meta šešėlius ant jų namų, bet dangoraižiai į juos neatsigręžia. Jie žvelgia tik vieni į kitus.

Tai istorija apie tai, kaip aš, vienas iš visų tų šešėliuose futbolą žaidusių ir saldinius mokykloje pardavinėjusių vaikų, gavau darbą „Citibanko“ prekybos salėje. Tai istorija apie tai, kaip tapau pelningiausiu „Citibanko“ prekiautoju visame

* Autorius originale mini šiuos rajonus: *Millwall, Bow, Stepney, Mile End, Shadwell* ir *Poplar*. Jiems bendra tai, kad tai nėra vietos, kur paprastai gyvena turtingiausi londoniečiai. (*Čia ir kitur – vert. past.*)

pasulyje, ir tai istorija apie tai, kodėl po viso to išėjau iš darbo.

Tai buvo metai, kai pasaulio ekonomika pradėjo slysti nuo skardžio, nuo kurio ji vis dar krinta. Kartais kartu su ja slydo ir mano protas. Kartais pajuntu, kad taip nutinka ir dabar. Dievaži, tikrai nesielgiau visada su kitais teisingai. Su Hariu, Mage, DB, savimi pačiu. Su visais kitais, kuriuos derėtų įvardyti. Tikiuosi, jog jūs man atleisite, kad pasakoju ir jūsų istorijas. Visos jos yra neatsiejamos nuo manosios, ir manau, kad tai suprantate.

Paskyriau šį pasakojimą savo išminčiui seneliui. Kai mes, paaugliai, ir jis būdavome įkaušę, senelis mums be paliovos kartodavo vienintelį sakinį, kurį gerai mokėjo angliškai: „Gyvenimas yra gyvenimas. Žaidimas yra žaidimas.“

Mes niekada nesupratome, ką tai reiškia. Vis dar tikiuosi, kad vieną dieną suprasime.

2

Mano kelias į prekyautojų salę prasidėjo Londono ekonomikos mokykloje (LEM).

Tai iš tiesų nėra normalus universitetas. Čia nėra didingo ir medžiais apaugusio studentų miestelio, o universiteto pastatai apsimeta paprastais biurų kompleksais ir slepiasi šoninėje Londono Vest Endo gatvelėje.

Nepaisant šios palyginti neišskirtinės aplinkos, pasaulio elitas su stebėtinu entuziazmu čia siunčia savo vaikus. Atrodė, jog nė vienas Rusijos oligarchas, Pakistano oro pajėgų vadas ar Kinijos politbiuro narys nepraleido progos išsiųsti ambicingą sūnų, dukrą, sūnėną ar dukterėčią į šį niekuo neišsiskiriantį Londono centrinės dalies kampelį, kad jie čia kelerius metus studijuotų lygtis, o po to grįžtų namo perimti tėvynės valdymo, galbūt prieš tai kelerius metus padirbėję „Goldman Sachs“ ar „Deloitte“.

2005 m., kai atvykau į universitetą studijuoti matematikos ir ekonomikos, nebuvo tipiškas LEM studentas. Prieš trejus metus buvau pašalintas iš vidurinės mokyklos už tai, kad pardaviau kanapių už 3 svarus. Prieš tai bandžiau įkurti *grime* muzikos grupę; turėjau specialiai pagamintą džemperį su užrašu „MC Gaz“ priekyje ir didžiosiomis stilizuotomis raidėmis „Cadaverous Crew“* ant nugaros. Į pirmąją paskaitą atėjau

* Lietuviškai šis užrašas gali būti verčiamas kaip „Lavonų gauja“.

vilkėdamas „Ecko“ sportinį kostiumą, kuri sudarė mėlynos ir baltos spalvų džemperis bei sportinės kelnės. Balto džemperio priekyje buvo nupieštas didelis tamsiai mėlynas raganosis. Prieš atvykdamas aš tikrai neturėjau jokios informacijos apie universitetą. Bet vienas mokyklos draugas man pasakė, kad LEM diplomai yra vienintelis bilietas į gerai apmokamą darbą Sityje, ir man to pakako.

Nenuostabu, kad aš ten nelabai pritapau. Rusijos oligarchai nevalgė keptos halalinės vištienos pigiose užkeigose. Singapūriečiai nesuprato mano akcento. Norėdamas sutaupyti pinigų, gyvenau su tėvais Ilforde, už dešimties mylių į rytus nuo universiteto. Buvau ką tik pirmą kartą pradėjęs rimtai draugauti su mergina, kuri taip pat buvo iš Ilfordo. Todėl didžiąją dalį pirmojo kurso praleidau gerdamas su ja ant parko suoliukų arba padėdamas jai pasprukti pro miegamojo langą ir po to – geležinkelio bėgiais, mano mamai sugrįžus iš darbo. Į universitetą eidavau vien tam, kad apsilankyčiau paskaitose ir seminaruose.

Vis dėlto buvau pasiryžęs gerai pasirodyti LEM. Negalėjau kliauti šeimos ryšiais ar žiniomis apie gyvenimą Sityje. Nebuvau aukštas ir gražus, neturėjau puikaus kostiumo ar ypatingų bendravimo įgūdžių. Įspūdingiausi įrašai mano CV buvo nesusiję su studijuojamu dalyku ir tai buvo neįkvepianti greitai repuojančio *grime* reperio MC karjera ar dveji metai, praleisti kamšant pagalvėles DFS sofų parduotuvėje Bektone. Tačiau man visada puikiai sekėsi matematika, todėl mačiau tik vieną savo kelią į Sity – aplenkti visus arabų milijardierius ir kinų pramonininkus, gauti aukščiausius įvertinimus ir melsti Dievą, kad „Goldman Sachs“ mane pastebėtų.

Mano planas tai pasiekti buvo palyginti paprastas: sėdėti kiekvienoje paskaitoje ar seminare priekinėje eilėje ir būti tikram, kad supratau kiekvieną profesoriaus ar seminaro vedėjo žodį. Strategija veikė gana veiksmingai ir pirmąjį kursą baigiau pakankamai aukštu balu. Jei atvirai – man viskas atrodė gana paprasta. Vasarai iš ten išvykau su jausmu, kad mano planas gali pavykti.

Tačiau, kai grįžau į LEM antriesiems studijų metams, keli dalykai reikšmingai pasikeitė. Pirma, staiga, beprecedentiškai ir, atrodytų, be jokios priežasties, beveik visi mano kurso draugai tapo intensyviai studijuojančiais jaunesniaisiais bankininkais. Nesakau, kad visi tikrai susirado darbą spindinčiuose *Canary Wharf* ar Sičio dangoraižiuose, bet visi – bent jau man tai buvo visiškai netikėta – pradėjo elgtis taip, lyg būtų tokį darbą susiradę. Trečiadieniais ir penktadieniais jie visi sugužėdavo į Finansų draugijos, o pirmadienį – į Investicijų draugijos renginius. Jų tariamus sakinius pripildė iš trijų raidžių sudaryti akronimai – ABS, IBD, CDS, CDO, M&A – ir kalbėdavo jie dažniausiai apie „pardavimą ir prekybą“ bei „vertybinių popierių išleidimą“. Dėl kažkokių nepaaiškinamų priežasčių daugybė žmonių pradėjo lankyti paskaitas vilkėdami kostiumus. Pradėjo skliti gandai, kad įvairūs studentai, būtinai aukšti, plačiapečiai, tvarkingai susišukavę, kostiumuoti ir, aišku, iš turtingos aplinkos, jau buvo užsitikrinę prestižines stažuotes bankuose „Goldman Sachs“, „Deutsche Bank“, „JPMorgan“ ar „Lehman Brothers“. Kai kurie, pasak gandų, netgi gavo nuolatinį darbą.

Visi studentai pradėjo teikti paraiškas stažuotėms. Ne vienai ar dviem stažuotėms, bet penkiolikai ar dvidešimčiai, kartais ir daugiau. Studentų bendruomenėje pasklido dalykinio

darbo pokalbio klausimai, kurie tariamai buvo pateikti mitiniam studentui iš Statistikos ar Tarptautinių santykių fakultetų. Visi sužinojome, kad pokalbio metu kandidatui esą dažnai užduodamas klausimas, kiek plikagalvių žmonių gyvena Virđžinijos valstijoje. Vienam studentui esą buvo duotos tik 5 sekundės atsakyti į klausimą, kiek bus 49 kart 49. Visi studentai uoliai užsirašė, kad atsakymas 2401. Dėl neaiškios priežasties netikėtose universiteto teritorijos vietose pradėjo formotis spontaniškos ir ilgos eilės. Paklausus, ką čia daro, dauguma studentų paprastai nežinodavo, koks čia susibūrimas. Tačiau galbūt prie jo prisidėjęs kas nors gaus trokštamą pasiūlymą praktikai. Galbūt pavyks užmegzti naujų ryšių. Didelės grupės, sudarytos iš maždaug dvidešimties skaičiuotuvus rankose laikančių studentų, ėmė būriuotis aplink bibliotekos kompiuterius, garsiai šūkčiodami skaičius ir raides, bendrai sprendami „Morgan Stanley“ internetinius skaičiavimo testus.

Aš neturėjau jokio supratimo, kaip reaguoti į šį visišką mane supančių studentų požiūrio, elgesio ir prioritetų pasikeitimą. Daugelis jų visai nustojo lankyti paskaitas, kad galėtų visą savo laiką ir energiją skirti pažinčių tinklų kūrimui, darbo paieškoms bei finansų pasaulio kalbos ir akronimų mokymuisi. Mano iki tol sėkminga strategija – tiesiog lankyti paskaitas ir seminarus bei gilintis į kurso medžiagą – ėmė atrodyti skausmingai nepakankama ir naivi.

Sutrikęs kreipiausi į vieną iš nedaugelio gerų draugų, kuriuos susiradau per pirmąjį universiteto kursą: aukštą, gražų, Didžiojoje Britanijoje užaugusį slovėnų kilmės vaikiną vardu Maticas – jis kartu su manimi studijavo Matematikos fakultete. Nors Maticas, skirtingai nei daugelis kitų studentų, nevilkdėjo „viso verslo kostiumo“, jo aprangos stilius buvo

pastebimai patobulėjęs. Jis buvo finansų draugijų narys. Jis vartojo akronimus. Jis teikė paraiškas. Jis ėjo į pokalbius. Jis lankė renginius.

Aš paklausiau Matico, kas gi galėjo nutikti per vasarą, kad studentų bendruomenėje įvyko toks pasaulį apvertęs pokytis.

– Ką tu turi omenyje, Gari? Neįau nežinai? Antrasis kursas yra stažuočių metai!

Tai štai kur čia šuo pakastas. Ir aš jums papasakosiu tai, ką man tada pasakė Maticas.

Visi LEM studentai nori dirbti „Goldman Sachs“. Arba „Deutsche Bank“. Arba „Morgan Stanley“. Arba „JPMorgan“. Arba UBS.

Ne vien tik visi LME studentai, bet visi iš Londono imperatoriškojo koledžo. Taip pat visi Varviko absolventai. Žinoma, ir iš Notingemo, Durhamo ir Bato. Taip pat ir Mančesterio bei Birmingemo žmonės nori dirbti tose vietose, bet jie neturi jokių galimybių, nebent, žinoma, pažįsta ką nors iš tos pramonės šakos. Oksfordo ir Kembridžo absolventai taip pat nori ten dirbti, bent jau tie, kurie nėra tokie turtingi, kad galėtų niekada nedirbti.

Visiems šiems studentams nėra pakankamai darbo vietų. Jų stygius didžiulis. Be to, pačios darbo vietos būna skirtingos. Trokštamiausias darbas yra pardavimo ir prekybos srityje. Toks darbas gali pasiūlyti palankiausias darbo valandas (tereikia dirbti dvylika valandų per dieną ir yra galimybė turėti laisvus savaitgalius), taip pat čia greičiausiai galima užsidirbti pinigų, jei esate tikrai geras specialistas. Jei nepavyksta pagriebti darbo pardavimo ir prekybos srityje, privalote patekti į IBD (investicinė bankininkystė) arba M&A (įmonių susijungimai ir įsigijimai) ar kažkur panašiai ir dirbti šimtą valandų per savaitę, kol

mirs jūsų siela, o tada dirbsite dar ilgiau. Jei ir to nepadarysite, teks dirbti *konsultavimo* srityje.

Aš tikrai neturėjau jokio supratimo, kas yra konsultavimas. Iš to, kaip Maticas ištarė šį žodį, galėjo atrodyti, kad tai tualetų valymas. Be stažuotės neįmanoma gauti darbo, nebent turite ryšių, o vienintelis laikas gauti stažuotę yra *dabar*. Jei negausite stažuotės po antrojo kurso, reikės gauti ją po trečiojo. Tačiau yra niuansas – baigę stažuotę 50 procentų jaunuolių po metų gaus pasiūlymą dirbti visą darbo dieną, taigi, jei stažuotę gausite po trečiojo kurso, jūsų laukia metai bedarbystės. Bet iš tikrųjų tai tik teorija, nes nė vienas investicinis bankas nepriims stažuotojo po trečiųjų metų – jie žinos, kad visi jus atmetė po antrųjų metų, ir niekas nenorės priimti atmesto stažuotojo.

– Štai kaip viskas yra. Tai sėkmės arba žlugimo laikas. Daryti arba mirti. Tavo ateitis nulemiama *dabar*. Pamiršk „matematiką ir ekonomiką“. Tu turi žinoti, kas yra CDS*. Kas yra M&A? O kas yra IBD? Kaip tu gali nežinoti, Gari? Visi žino! Ir tu turi siųsti paraiškas. Šios stažuotės yra absurdiškai perpildytos paraiškų, o tu neturi jokių ryšių. Tavo vienintelė viltis gauti vieną iš jų yra pateikti paraišką mažiausiai trisdešimčiai bankų. Kiek paraiškų esi pateikęs iki šiol? Nė vienos?!

Atsakymas buvo „nė vienos“. Buvau suglumęs.

Aš galėjau spręsti matematikos uždavinius. Galėjau spręsti ekonomikos uždavinius. Bet šiame naujame akronimų pasaulyje buvau niekas. Aš tikėjau, kai mokytojai mokykloje man sakė: mokykis, gerai išlaikyk egzaminus ir gausi gerą darbą. Buvau idiotas. Buvau kvailys.

* CDS (*Credit default swap*) – Kredito rizikos apsikeitimo sandoris. Savo esme tai sandoris, sudaromas apsidraudžiant nuo trečiosios šalies nemokumo.

Maticas buvo malonus vyrukas, kuris, nors gal kiek ir per intensyvus mano charakteriui, manęs pagailėjo. Jis nusivedė mane į Finansų draugijos renginį „Kaip gauti darbą investiciniame banke“.

Renginyje, kuris vyko vienoje iš didingiausių, seniausių ir šviesiausių LEM auditorijų, buvo daug dalyvių. Mes buvome ten, kad išklausytume buvusio investicinio bankininko, kuris atrodė tarsi būtų čia atvykęs tiesiai iš Holivudo filmo apie Volstritą, paskaitą. Jis buvo aukštas, vilkėjo kostiumą smulkiais dryželiais, buvo tvarkingai sušukavęs plaukus atgal.

Jo kalba man priminė sąmonės srauto monologą apie sunkaus darbo prasmę. Kiekvienas sakinytis buvo išmargintas terminais ir akronimais, kuriuos, buvau įsitikinęs, kažkur jau girdėjau, bet vis dar nežinojau jų reikšmės, tarsi jie būtų išsakyti kalba, kurią mokykloje mokiausi, bet iki galo taip ir neišmokau. Kalbėtojas be paliovos greitai judėjo po sceną ir kalbėjo neįtikėtina greitakalbe. Žinia, kurią išgirdau, šiaip jau buvo gana tiesmuka: skaityk viską, žinok visus šiuos akronimus ir jų prasmę, užmegzk ryšius su visais, siųsk paraiškas visur, be paliovos dirbk ir nemiegok. Nesu tikras, ar tiksliai perpasakoju pranešimą. Po jo jaučiausi visai sugniuždytas.

Matico nusivylimui, ir, regis, iš dalies nuvildamas ir save patį, atsisakiau teikti paraiškas stažuotėms. Negalėjau to daryti. Akronimų įsiminimas niekada nebuvo stiprioji mano pusė. Tai būtų buvusi per didelė našta mano sielai. Be to, paraiška turėjo prasidėti nuo CV ir motyvacinio laiško. Visi kiti tam ruošėsi dar nuo tada, kai jiems sukako ketveri metai. Atrodė, kad jie visi jau perėjo pėsčiomis Sacharą, vadovavo Jungtinių Tautų jaunimo asociacijai arba buvo groję obojumi Karališkojoje Alberto salėje ar panašiai. Mano CV atsispindėjo šešeri metai

laikraščių pristatymo, vieni metai nesėkmingos *grime* repo karjeros ir dveji metai pagalvėlių kimšimo pūkais sofų parduotuvėje šalia Bektono nuotekų valymo įrenginių. Kokia prasmė ko nors imtis?

Mane išgelbėjo antrasis pokytis, su kuriuo susidūriau universitete ir kuris man buvo lygiai toks pat netikėtas ir nepaaiškinamas. Kai grįžau į universitetą antrajam kursui, staiga paaiškėjo, kad visi čia žino, kas aš esu. Studentai, kurių niekada gyvenime nebuvau matęs, netgi kartais ir iš kostiumuotųjų klando, prieidavo prie manęs bibliotekoje ir užkalbindavo. Kartą kinų studentas mane tiesiog susistabdė koridoriuje, maždaug per dešimt sekundžių apžiūrėjo nuo galvos iki kojų, kaip atrodė, piktai, be žodžių, ir tiesiog nuėjo. Kitą kartą aukšta europietė mergina su neaiškiu akcentu ir fantastiškais plaukais pasiūlė mokytis kartu. Visiškai nesupratau, kas vyksta.

Sumišęs pasidalijau tuo, kas mane trikdė, su savo draugu ir bendramoksliu Sagaru Malde. Tai buvo aukštas ir lieknas Kenijos indas su nuostabiu akcentu, kurio tėvas valdė visą Rytų Afrikos muilo pramonę.

– Žinoma, jie žino! – Sagaras net sušuko atsakydamas, tarsi tai būtų akivaizdu. – Jie žino, kaip tau sekėsi egzaminuose.

Šis atsakymas nevisiškai paaiškino keistenybes. Mano rezultatai buvo geri, bet, kiek žinojau, jie nebuvo viešai skelbiami, be to, buvau toli gražu ne geriausias universitete. Pavyzdžiui, pats Sagaras pasiekė gerokai geresnius rezultatus nei aš.

– Žinoma, Gari, – jis maloniai atsakė, kai aš jam tai pasakiau, – bet niekas to iš tavęs nesitikėjo.

Sagaras buvo mielas vaikinys, mes vis dar esame geri draugai. Bet tuo metu aš buvau tikrai šokiruotas. Man visada sekėsi matematika. Labai sekėsi, kiek prisimenu. Mano pradinėje

ir vidurinėje mokyklose visi tai žinojo. Nuolat dalyvaudavau įvairiuose matematikų konkursuose ir paprastai laimėdavau. Mokytojai, šeima, draugai – visi jie to iš manęs ir tikėjosi. Aš pats visada vyčiau, kad man pavyks. Buvo keli žmonės, kurie man pavydėjo, bet nė vieno mano pasiekimai taip nestebino.

Tačiau Sagaro lepteltas komentaras man leido pirmą kartą suprasti tai, kas man anksčiau net į galvą neatėjo: daug turtingų žmonių mano, kad vargšai yra kvaili. LEM pirmakursių ekonomikos paskaitos vyksta didžiulėse auditorijose, jas lanko daugiau nei tūkstantis studentų. Sėdėdamas per jas pirmoje eilėje, vilkėdamas sportinį kostiumą, nešdamas ant pečių „Nike“ kuprinę ir užduodamas klausimus su ryškiu Rytų Londono akcentu, aš, matyt, pasirodžiau kitiems, paprastai turtingesniems studentams, kaip kažkas, kas gali kelti šypsena, bet tikrai ne kaip konkurencingas pavojus jų karjeroms. Mano rezultatai pirmajame kurse viską apvertė aukštyn kojomis.

Kažkiek susimąščiau, bandydamas rasti atsakymą, ką turėčiau daryti. Tuomet nusprendžiau, jog turiu parodyti jiems, kad mes, tie, kurie su sportiniais kostiumais, nesame kvaili. Taip, aš nežinojau, kas yra CDS, tačiau galiu išspręsti kelis matematikos uždavinius, jei reikia. Mes jiems dar parodysime, tikrai parodysime. Jie dar pamatys, ką mes galime.

Taigi, kol visi kiti teikė paraiškas į trisdešimt septynis investicinius bankus, aš ėmiau gana ekstravagantiškai visiems, kurie norėjo klausytis, rodyti, kaip aš gerai išmanau ekonomiką ir, ypač, matematiką. Pirmą kartą gyvenime pradėjau mokytis savo laisvu laiku. Uždaviau dar daugiau klausimų dėstytojams. Pradėjau juos kritikuoti, kai jie suklysdavo. Atvirai sakant, aš neturėjau jokio supratimo, ar tai kada nors padės man karjeroje, bet aš apie tai daug net nemaščiau. Aš

tiesiog norėjau, kad jie žinotų, jog jie nėra geresni už mus. Nes jie tikrai nėra geresni.

Vis dėlto vieną dieną įvyko keistas dalykas. Išstypęs šiaurietis vaikinai iš Grimsbio, kuris atrodė bent penkiolika centimetrų per aukštas, tankiais juodais plaukais ir su netvarkingu verslo kostiumu, priėjo prie manęs bibliotekoje. Jo vardas buvo Lukas Blekvudas, matematikos studentas iš vyresnio kurso.

– Ar tu Garis? – paklausė jis manęs ir aš atsakiau, kad taip.

– Klausyk, „Citibankas“ kitą savaitę organizuoja renginį. Jis vadinasi „Prekybos žaidimas“, bet iš esmės tai matematikos žaidimas. Jei laimėsi, gali būti pakviestas į nacionalinį finalą, o jei laimėsi ir jį, gausi stažuotę. Girdėjau, kad esi gana geras matematikas. Turėtum eiti.

Aš niekada anksčiau nebuvo sutikęs Luko, bet jis atsisėdo šalia manęs, pasakė man konkurso datą ir laiką bei trumpai paaiškino žaidimo taisykles. Apie prekybą nieko nežinojau, bet, kaip sakė Lukas, man to ir nereikėjo: iš esmės tai buvo palyginti paprastas matematikos žaidimas. Parodęs man, kaip jis žaidžiamas, Lukas atsistojo ir tiesiog nuėjo, palikęs mane sėdėti prieš mirksintį kompiuterio ekraną ir keletą pusiau užpildytų A4 formato lapų su matematikos namų darbais.

Nežinau kodėl, galbūt buvau tiesiog arogantiškas ir pernelyg pasitikintis savimi, bet iš karto buvau tvirtai įsitikinęs, jog laimėsiu tą žaidimą. Galbūt nieko neišmaniau apie CDS, CDO ar turtu užtikrintus vertybinius popierius, bet žinojau apie žaidimus ir matematiką. Man atrodė, kad pagaliau radau kelią į Sitį, kuriame nereikėjo mokėti groti sumautu obojumi. Čia pagaliau buvo lygios sąlygos, tikra konkurencija. Ir aš buvau tikras, kad galiu laimėti. Aš atidėjau į šalį savo vadovėlius

ir užverčiau matematikos namų darbus. Atidariau skaičiuoklę ir ėmiau modeliuoti galimas žaidimo skaičių sekas.

Pirmasis „Prekybos žaidimo“ turas vyko vos po kelių dienų po mano pokalbio su Luku. Tai buvo tik antrasis su finansais susijęs renginys, kuriame aš kada nors dalyvavau. Buvo šiltas rudens vakaras ir, nors žaidimas nebuvo reklamuojamas (arba bent jau aš to nepastebėjau), prie vieno iš didžiųjų LEM pastatų susidarė vidutinio ilgio eilė. Įprasta LEM finansų bendruomenės eilė: tarptautinis mišinys iš kinų, rusų ir pakistaniečių, kartu su daugybe kitų, kurių akcentai ir apranga labiau kalbėjo apie jų patikos (angl. *trust*) fondus nei apie kokią nors konkrečią tautybę.

Aš turėjau pranašumą prieš šiuos žmones ir tai žinojau. Man buvo iš anksto paaiškintos žaidimo taisyklės, o jiems – ne. Tai nebuvo sąžininga, bet ir pats gyvenimas nėra sąžiningas. Dievas žino, kad šiems žmonėms gyvenime buvo paaiškinta daugybė kitų taisyklių, kurių aš niekada nesužinosiu. Tai buvo pirmasis pranašumas, kurį kada nors turėjau. Aš mėgavausi tuo jausmu, kai eilė ėmė judėti. Mano rankų bei kojų pirštai drebėjo.

Išalkusių sėkmės, jaunu, ambicingų prekyautojų eilė ėmė judėti į didelę patalpą be langų ir aukštomis lubomis – į paskaitų salę kažkur pastato gelmėse, nors aš jos niekada anksčiau nebuvau matęs. Buvome suskirstyti į grupes po penkis ir susodinti prie atskirų stalų. Salės priekyje, priešais didžiulę atverčiamą lentą, stovėjo išpūdingo stoto vyras. Tai buvo pirmas prekyautojas finasinėmis priemonėmis, kurį gyvai mačiau gyvenime. Aha, štai kaip turi atrodyti žmogus, kuris gyvena finansų pasaulyje.